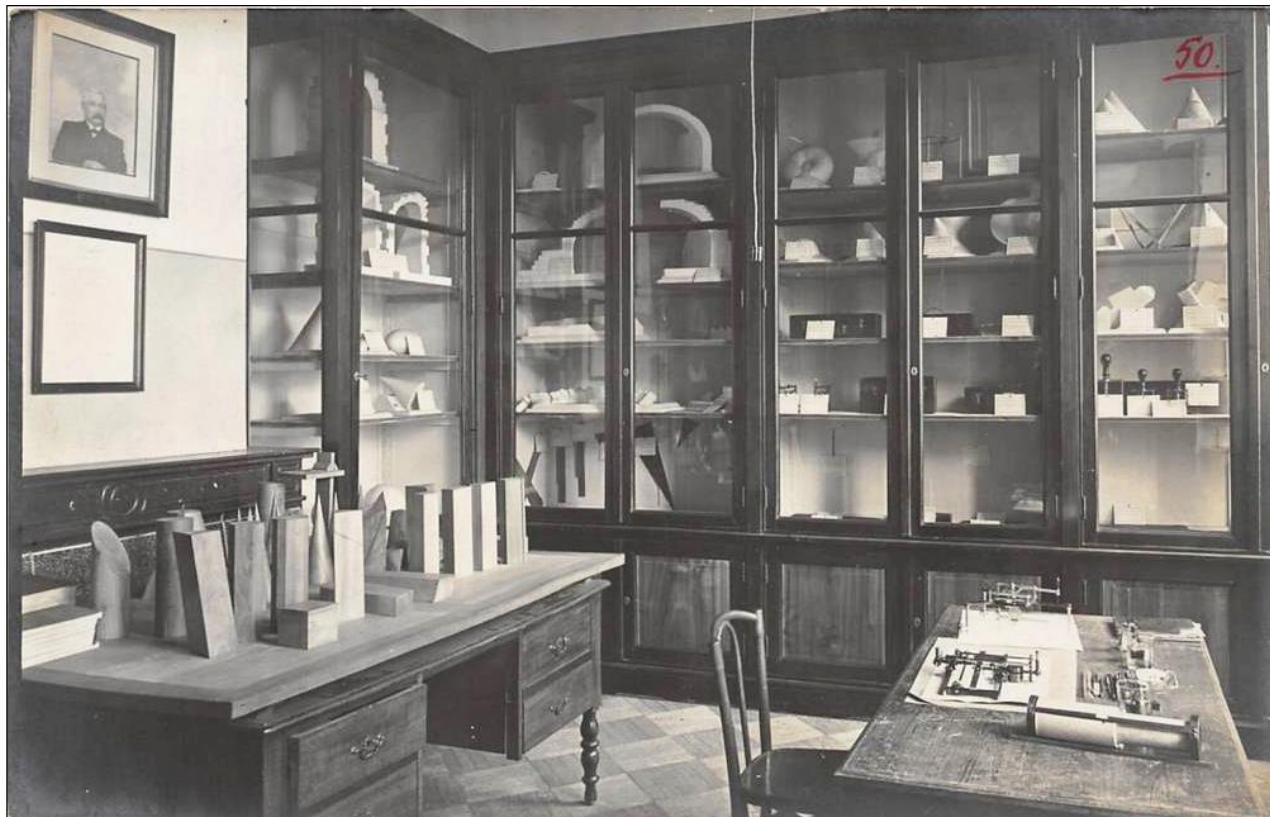

**

Cel Historisch Erfgoed van de KMS - Nieuws Cellule Héritage historique de l'ERM - Nouvelles

---

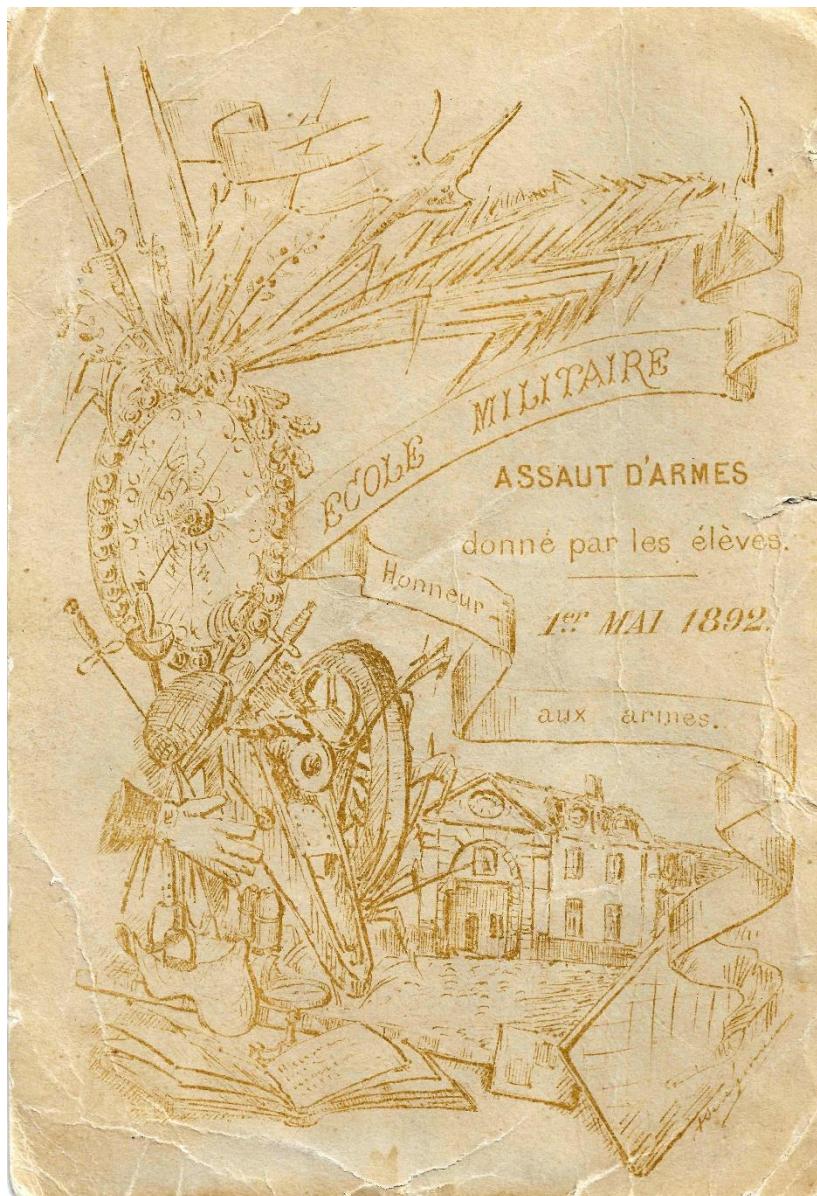
Tijdens hun verblijf aan de Naamse Poort vanaf 1834, daarna in de Ter Kamerenabdij vanaf 1874 en aan de Renaissancelaan vanaf 1909 bouwen de leerlingen, professoren en kaderleden van de KMS een bijzonder rijk historisch en cultureel erfgoed op. De vrijwilligers van de Cel Historisch Erfgoed van de KMS – Cellule Héritage historique de l'ERM (CHE-CHH) beheren en registreren de verschillende collecties waaruit dit erfgoed bestaat. Zij bestuderen en zoeken historische verbanden tussen vele tienduizenden documenten en voorwerpen. Zij zorgen ervoor dat de collecties systematisch aangevuld worden met nieuwe erfgoedstukken afkomstig van de promoties en departementen en behandelen ook schenkingen door oud-leerlingen en hun familie.

Mensuellement, la CHH fait le point des travaux accomplis durant le mois qui vient de s'écouler. Elle souhaite partager avec vous ses découvertes les plus intéressantes – et parfois insolites...

** Het museum van de wiskunde, ingericht in het lokaaltje E21 (tegenwoordig E.00.0010) aan de noordoostelijke kant van het gelijkvloers van blok E, omstreeks 1911. In de hoek linksboven hangt een portret van Félix Chomé (37ste Promotie Artillerie en Genie), repetitor en vervolgens professeur beschrijvende meetkunde van 1879 tot 1910. De cilinder op de tafel in de rechterbenedenhoek is een cilindrische rekenlat. De metalen apparaten die zich daarachter bevinden, zijn analysatoren waarmee men eigenschappen van functies of van vormen kan berekenen.

- Assaut d'armes...

Le dimanche 1 mai 1892 les élèves des deux premières années et des maîtres d'armes de l'Ecole Militaire organisent un assaut d'armes. Il s'agit d'un tournoi ou d'une démonstration d'escrime, tels que les propriétaires de salles d'escrime et les unités les organisent couramment à cette époque.

Des élèves des 56ème Promotion Artillerie et Génie (56 AG, en deuxième année d'études), 57 AG (en première année), 41ème Promotion Infanterie et Cavalerie (41 IC, en deuxième année) et 42 IC (en première année), ainsi que les maîtres d'armes Premier Sergent Léopold Heymans, Premier Maréchal des Logis Jules Chevalier et Sergent Henri Pipart participent à cet évènement. Dans le dessin à l'avers du programme on reconnaît l'entrée principale de La Cambre.

L'autographe dans le coin inférieur droit est peut-être celui de Gaston de Schrynmakers (41 IC).

724

ÉCOLE ROYALE MILITAIRE
No A. 114
MUSÉE DU SOUVENIR

PROGRAMME		
1 ^{re} PARTIE		
<i>Assauts de pointe.</i>		
1	Arend Homme	Marchand
2	Daeochs	Breusal
3	Dupuis	Festet
<i>Assaut de sabre.</i>		
4	Deellaert	Squillen
<i>Assauts de pointe.</i>		
5	L'heureux	Vauters
6	Ryex	Guckens
7	Chevallier maître	Ripart maître
<i>Assaut de canne.</i>		
8 Daeochs Deellaert Squillen De l'heureux Ryex		
2 ^{me} PARTIE		
<i>Assauts de pointe.</i>		
1	Ganssens	Vandoos
2	Squillen	Vander Wielen
3	Libois	Blesens
<i>Assaut de sabre.</i>		
4	Dupuis	Festet
<i>Assaut de pointe.</i>		
5	L'heureux	Eug Meeener
6	De Callalixij	Ebcunis
7	De Le Court	Eccinsky
8	Visey maître	Beymansk maître

- De auto-kanon-mitrailleurs in Rusland²...

Vóór de Eerste Wereldoorlog zien enkele Belgische officieren de rol in die gepantserde automobielen kunnen spelen in een gewapend conflict. Er worden zelfs enkele proeven uitgevoerd. Bij de Duitse inval wordt de verworven kennis snel in de praktijk omgezet: de Cavaleriedivisie gebruikt enkele auto-mitrailleurs om de Duitse opmars te stoppen. Op 29 september 1914 geeft de minister van Oorlog aan Majoor Stafadjunct Auguste Collon (37ste Promotie Infanterie en Cavalerie) de opdracht voertuigen aan te kopen en om te bouwen met de bedoeling een korps "auto-canons-mitrailleuses" (ACM) te vormen. Op 1 december krijgt Collon de leiding over dit korps. In april 1915, na de oprichting en opleiding in Parijs, trekt het korps naar het poldergebied van De Moeren bij Veurne. Het wordt nochtans snel duidelijk dat de automobielen geen rol van betekenis kunnen spelen in een stellingenoorlog. Op 15 juli staat koning Albert toe het korps in te zetten aan het oostelijke front. Op 22 september vertrekt het ganse korps vanuit Brest naar Arkhangelsk, waar het op 13 oktober aankomt. Vandaar wordt het korps per trein overgebracht naar Petrograd (de toenmalige naam van Sint-Petersburg).

In Petrograd krijgt het korps zijn definitieve organisatie :

- De 1ste en 2de Batterijen bestaan elk uit een gevechtseenheid met twee auto-mitrailleurs en een gepantserde auto, een gevechtseenheid met drie auto-canons en een bevoorradingseenheid ;
- De 3de Batterij is een logistieke eenheid ;
- De 4de Batterij bestaat uit motorrijders en een compagnie cyclisten ;
- De 5de Batterij is uitgerust met vrachtwagens voor het transport van personeel en bagage, bestuurd door Russische soldaten.

Het korps telt ongeveer 350 manschappen, 58 voertuigen waaronder 12 gepantserde auto's Minerva, 23 motorfietsen en 120 fietsen.

Op 10 januari 1916 vertrekt het korps ACM met de trein via Moskou en Kiev naar Zbaraz, in Galicië aan de oostelijke grens van het Oostenrijkse keizerrijk, tegenwoordig in Oekraïne, in het vooruitzicht van het Russische lente-offensief.

Majoor Stafadjunct Auguste Collon

² Voornaamste bron: "De Odyssee van de auto-kanon-mitrailleurs – De wereldreis van het Belgische expeditiekorps 1915-1918", Olivier Defrance, Belgische Stichting voor het Auto-Moto Patrimonium, ISBN 9789082377279.

Op 29 februari wordt Majoor Collon ontheven van zijn commando. Zijn vermeende autoritaire gedrag en mondaine leven zijn inderdaad een doorn in het oog van vele officieren, niet in het minst van Luitenant-Generaal Louis de Ryckel (41ste Promotie Artillerie en Genie), Belgische vertegenwoordiger bij het Russische Groot Hoofdkwartier. Op 12 april arriveert de nieuwe commandant, Majoor Stafadjunct Hippolyte Semet (56ste Promotie Artillerie en Genie).

Majoor Stafadjunct Hippolyte Semet

Onder zijn leiding neemt het korps ACM met succes deel aan het Brusilovoffensief, tot de krijskansen in september 1916 keren. In de daaropvolgende winter vallen de operaties stil. Begin maart 1917 breekt de revolutie uit in Petrograd³. Het ACM-korps zet de gevechten verder met de troepen van Kerinski, minister van Oorlog in de nieuwe regering.

Majoor Semet verlaat het korps op 30 augustus 1917, ook al wegens meningsverschillen met Generaal de Ryckel. Kapitein-Commandant Roze, commandant van de 2de Batterij en lid van het korps sedert de oprichting in Parijs, neemt het bevel over.

Na de Oktoberrevolutie wordt de toestand voor de Belgen onhoudbaar en het korps wordt teruggeroepen naar België. Door omstandigheden wordt gekozen voor de Transsiberische route, met achterlating van al het rollend materieel. Het korps vertrekt op donderdag 25 april 1918 uit Vladivostok en komt achttien dagen later aan in San Francisco. Gedurende hun reis

³ Gekend als de "Februarirevolutie" gezien de 13 dagen verschil met de Russische kalender.

naar de oostkust worden Belgen triomfantelijk onthaald in Salt Lake City, Omaha, Chicago, Buffalo, New York... Op 15 juni, na een maand bij de Amerikanen, vertrekken ze naar Bordeaux. Op 28 juni komt het korps aan in het Belgische opleidingscentrum van de artillerie in Eu, waar het kort daarna ontbonden wordt.

Gedurende de expeditie betreurt het korps elf gesneuvelden, vier sterfgevallen door andere omstandigheden en veertig gewonden.

Na zijn vertrek uit de ACM wordt Auguste Collon met pensioen gestuurd. Gedurende vele jaren streeft hij, zonder veel succes, naar eerherstel na zijn verwijdering uit het korps. Hij overlijdt in 1939.

Hippolyte Semet neemt nog deel aan het eindoffensief in 1918 als stafchef van de 2de Cavaleriedivisie en daarna als stafchef van de 6de Infanteriedivisie. Hij wordt bevorderd tot Luitenant-Kolonel op 26 december 1918 en aangeduid voor de vesting Namur op 12 april 1919. Hij wordt Kolonel in 1920 en Generaal-Majoor in hetzelfde jaar. In 1931 gaat hij over naar het reservekader als Luitenant-Generaal van de reserve. Hij overlijdt in 1949.

- Il est défendu...

Art. 81. - Il est défendu:

- 1°) De se livrer à des conversations dans les salles d'études;*
- 2°) De demander des explications ailleurs qu'au tableau;*
- 3°) De quitter sa place sans motif plausible;*
- 4°) D'introduire des livres, journaux, ou autres objets étrangers à l'étude;*
- 5°) De s'occuper de travaux graphiques pendant les heures consacrées à l'étude ou réciproquement;*
- 6°) De cesser de travailler avant la sonnerie qui marque la fin de l'étude ou de la séance;*
- 7°) De déplacer aucun tableau contenant un ordre, un classement, un modèle, etc.;*
- 8°) De quitter la salle, si ce n'est pour l'exécution d'un service ou en cas d'indisposition.*

Extrait de l'"Instruction sur le service intérieur" de l'Ecole d'Application de l'Artillerie et du Génie⁴ de décembre 1927, concernant les salles d'études.

Dans la période d'entre-deux-guerres, la vie des élèves à l'Ecole est régie dans les moindres détails par des règlements. L'équivalent pour les élèves des deux premières années est le "Règlement sur le Service intérieur, la Police et la Discipline".

⁴ Jusqu'à la Deuxième Guerre mondiale, l'Ecole d'Application est le domaine exclusif des élèves des promotions Artillerie et Génie, les études Infanterie et Cavalerie n'ayant une durée que de deux ans.

- Comment faire le mur par l'avenue de Cortenberg...

Les sorties (et rentrées) non autorisées sont connues à l'École Militaire sous le nom d"*escalade*" ou "*faire le mur*". Tout au long de l'histoire de l'École, les élèves n'ont cessé de développer des solutions innovatrices visant à exploiter les opportunités offertes par l'infrastructure, aussi bien à la rue de Namur et La Cambre qu'à la Renaissance.

Extrait du récit "*Comment on écrit l'histoire*" du recueil "*La vie à l'ERM*", par Jean Rossbach (89 TAW – 1949-1952), 1985.

"Il existe différentes voies pour sortir de l'Ecole et y rentrer, en dehors, évidemment, des portes officielles, légales et surveillées. Les trois compères avaient choisi le plan N° 4, maintes fois éprouvé, qui consistait à sauter le mur bordant l'avenue de Cortenberg, entre le mess de l'Application et les bâtiments de l'Ecole de Guerre. A cette époque se dressait encore le long de la muraille, et à l'intérieur du quartier, une baraque probablement édifiée lors de la construction de l'Ecole et oubliée là par les maçons: elle abritait les panneaux qui servaient à décorer les salles du bal⁵, un canon de 25 livres et quelques autres vieilleries; mais sa fonction essentielle était de faciliter l'escalade. Il est permis de supposer que sa démolition ait été ordonnée par une autorité soucieuse de compliquer au maximum les évasions des élèves.

Une fois arrivé sur le faîte, on suivait lestement le mur sur quelques mètres jusqu'à la grille⁶ qui permettait de descendre sur le trottoir sans trop de difficultés.

Le projet fut exécuté point par point, comme à l'accoutumée, tout au moins lors du départ, après que les sorteurs illicites eurent artistement contrefait sous leur drap de lit une forme humaine destinée à abuser un officier de garde peu perspicace.

Extrait du rapport de l'officier de garde du 12 au 13 juin 1951:

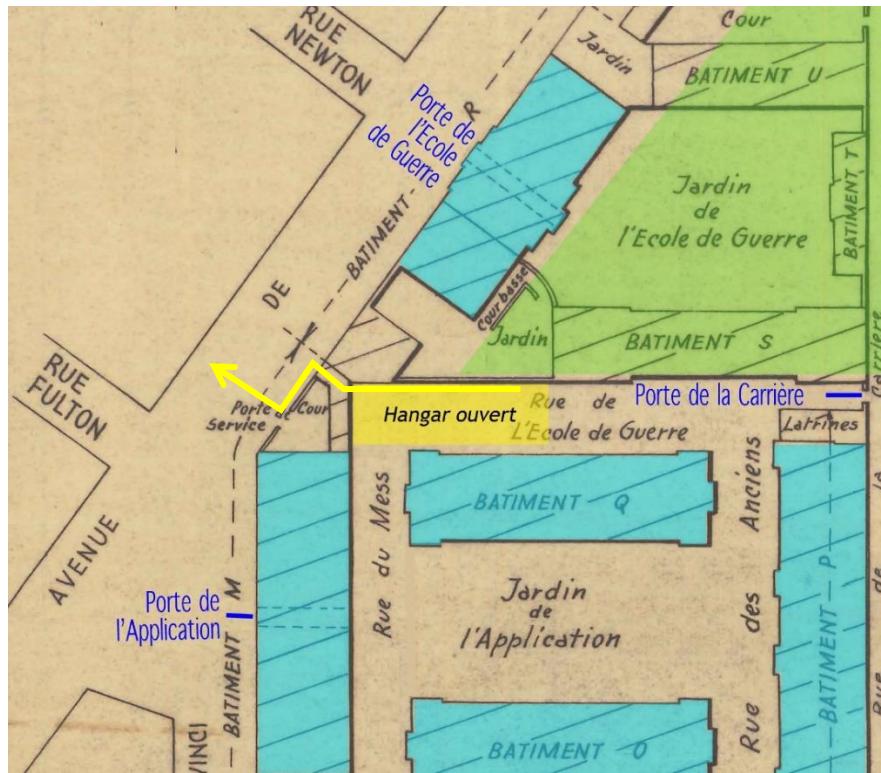
- *2400 Hr: ronde et contre-appel à la 89 TAW - tout le monde présent".*

A cette époque, dans le coin entre le bâtiment M abritant les cuisines, le mess et le bar de l'Ecole d'Application, et les bâtiments R et S occupés par l'Ecole de Guerre, se trouvent des dépendances à un seul étage, des petites cours et un jardin. Ce dernier est séparé de la rue de l'Ecole de Guerre par un mur de briques. La baraque mentionnée dans le récit de Jean Rossbach est un hangar ouvert, à un seul étage et pourvu d'un toit en selle, situé dans le coin de la rue du Mess et de la rue de l'Ecole de Guerre, s'étendant jusqu'au coin du bâtiment S et presque aussi large que cette dernière rue (voir plan ci-après).

---

⁵ A l'époque, le bal de l'ERM est organisé au grand auditoire et dans les quatre grandes salles du bloc D.

⁶ La porte donnant accès de l'avenue de Cortenberg à la petite cour de service du bloc M est suspendue entre deux colonnes faites de grosses pierres séparées par de larges fentes, pouvant servir d'échelle.

Détail d'un plan de l'ERM datant de 1947, à laquelle est superposée la situation actuelle: les bâtiments existant à l'heure actuelle en bleu; le jardin entre les bâtiments R et L en vert. Les bâtiments S et U, ainsi que les dépendances ont disparu. Le hangar ouvert est indiqué en jaune. Le bâtiment T, ancienne porche d'entrée de l'Ecole de Guerre, fut démonté lors de la rénovation de l'Ecole et se trouve à l'heure actuelle face à la nouvelle entrée de la rue Hobbema.

Le bâtiment M vu depuis le coin de la rue Léonard de Vinci et l'avenue de Cortenberg, peu de temps avant ou après la Première Guerre mondiale. A l'extrême gauche on distingue le bâtiment R. Immédiatement à gauche du bâtiment M on voit la porte donnant accès à la petite cour de service.

Des élèves de la 90 AG jouant au tennis dans la rue de l'Ecole de Guerre en mai 1934. A gauche on voit le bloc Q, à droite le bloc S et au milieu à l'arrière-plan le hangar ouvert.

Des élèves de la 90 AG, en tenue de sortie bleue, attendent le début d'une prise d'armes le 5 janvier 1934 dans la rue du Mess devant le bloc M. A droite le jardin de l'Application, à l'époque orné de grands obus. A gauche à l'arrière-plan on distingue, de gauche à droite, le hangar ouvert, le coin du bloc R et le bloc Q.

Vers la fin des années 1950, le hangar est démoli et un nouveau bâtiment de logement, appelé M', est construit entre les blocs M et S, offrant de nouvelles opportunités de faire le mur...

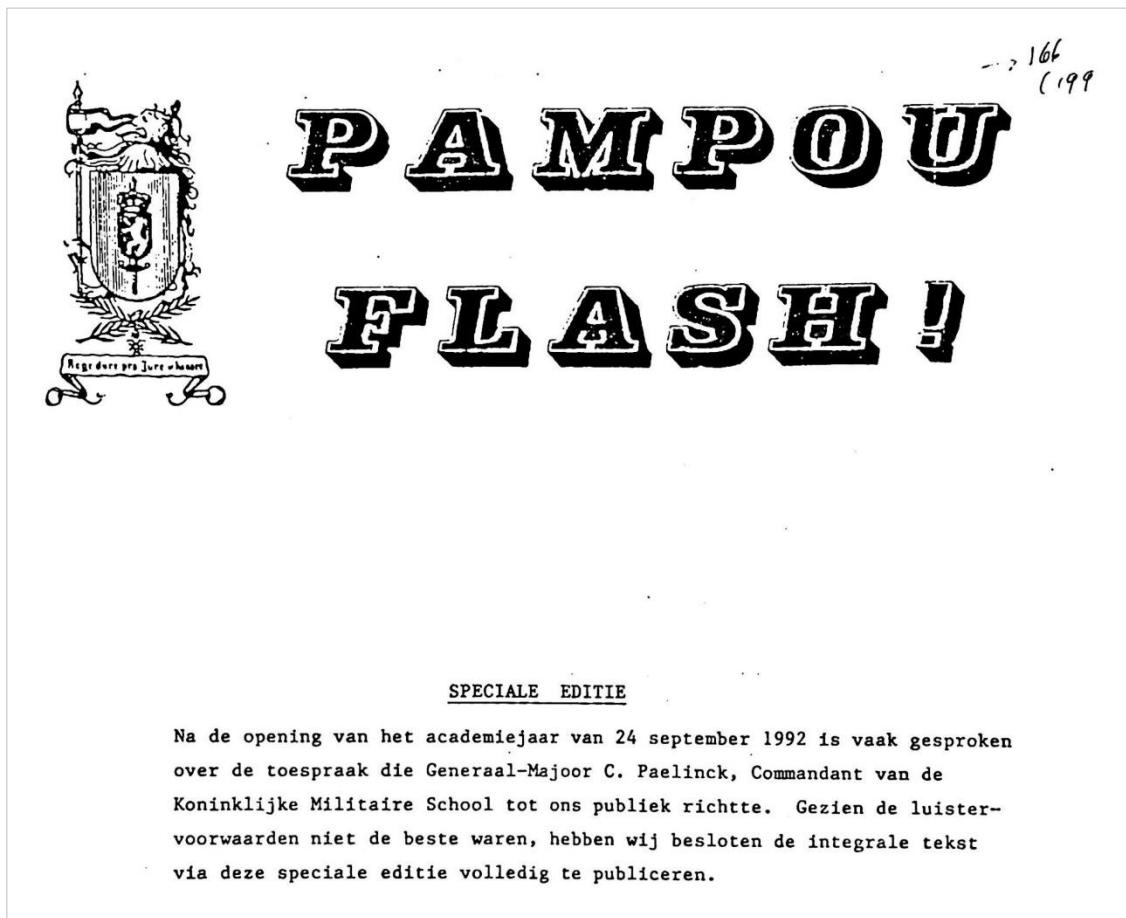
Plan datant de la fin des années 1950 montrant l'emplacement du bloc M'.

- Geschiedenis van het tijdschrift Pampou – Pampou Flash – vierde reeks (1998-2001)...

In onze vorige nieuwsbrieven beschreven we de opkomst en teloorgang van de eerste drie reeksen van het tijdschrift Pampou en zijn tijdelijke tegenhanger TWIO...

Pampou Flash

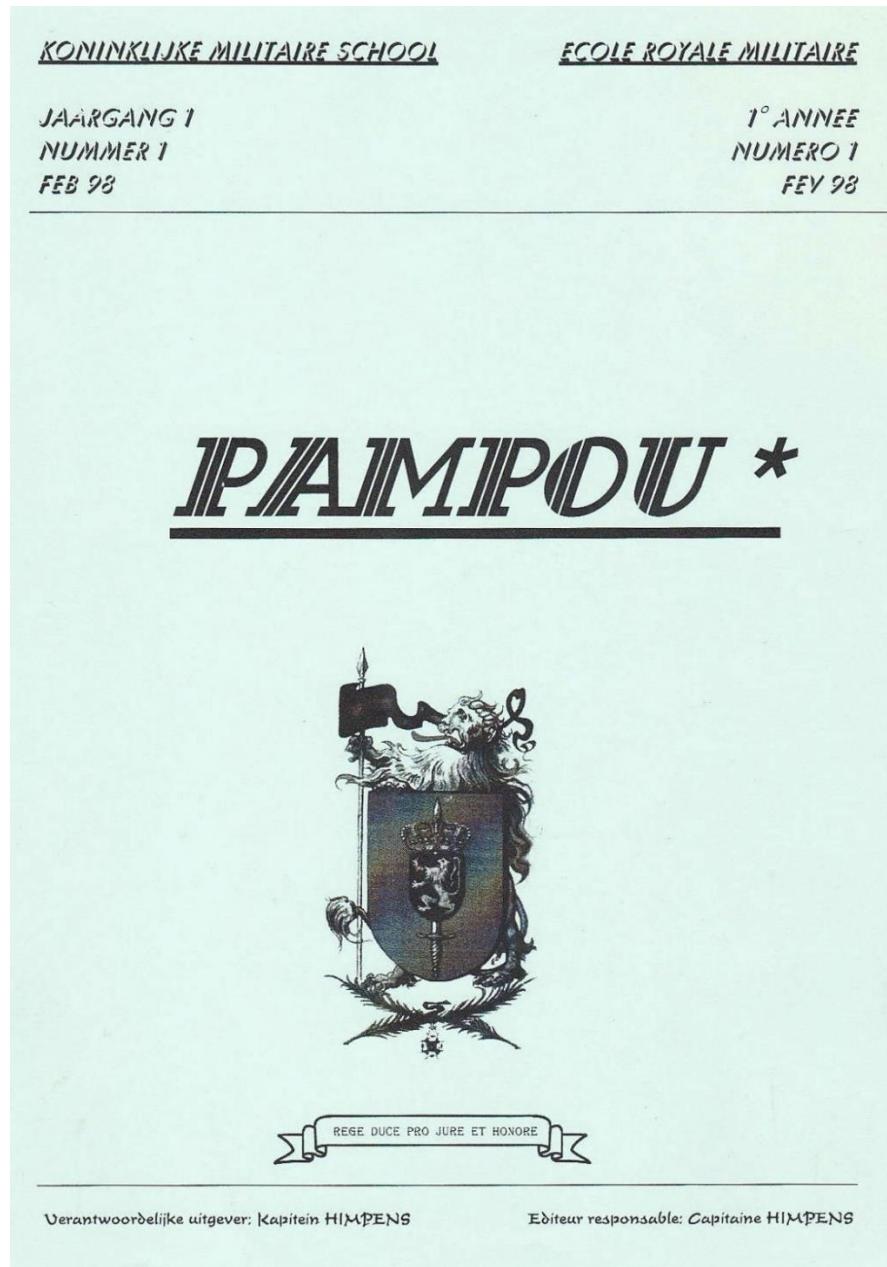
In de jaren 1970 tot 1990 verschijnt occasioneel een "Pampou Flash", een korte versie van Pampou waarmee dringend en belangrijk nieuws meegedeeld wordt aan de leerlingen en het personeel.

Voorblad van een Pampou Flash verschenen in 1992

Vierde reeks (februari 1998 tot december 2001)

Pampou herijst uit de as in februari 1998. De bezieler van deze vierde reeks is Kapitein Kurt Himpens (123 TAW), van de Sectie Externe Relaties en Sociale & Culturele Informatie, onderdeel van de dienst Communicatie, International & Public Relations (CIPR).

Voorblad van Pampou Nr 1, vierde reeks, van februari 1998

Kapitein Himpens' doel is de communicatie te verbeteren door de activiteitenkalender en mutaties & bevorderingen te communiceren, maar toch plaats te laten voor luchtige artikels. Alle artikels worden vertaald in het Nederlands en het Frans. Het overgrote deel van de artikels wordt

geschreven door Kapitein Himpens zelf. De naam van het tijdschrift is aanvankelijk "Pampou*", in afwachting van voorstellen voor een orginele naam en logo... die er niet komen...

- *Editoriaal (Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Tot ziens, Bassem... Toespraken van Generaal-Majoor Georis en Lieutenant-Kolonel Lemasson op 8 mei 1998*
- *Een te kort verhaal... (1ste Opperwachtmeester Leon De Winter)*
- *Eindelijk! (Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Fredje Deburghgrave achterna? (Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Brussel doet het ! (Kapitein Philip De Maere, Leerstoel Bouwkunde)*
- *Impression soleil levant au Maroc (Onderluitenant Van Dyck)*
- *Mailing (Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Dokter, mijn keel doet pijn (Interview met Dr E. Rooms opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR)*
- *De pronostiek België-Nederland volgens professor De Vos (Opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Sportcafé (Sportsecretariaat)*
- *Vroem vroem: resultaten van de vervoermiddelenenquête (mei 1997) opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR*
- *Duizendpoten, pissebedden en de Eisenia Foetida (Interview met Commandant Eddy Michiels opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Trainer Paul (Interview met Commandant Balcaen opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Afscheid van Dr Adam (Interview met Dr Adam opgetekend door Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Even stilstaan bij: infectie en immuniteit (Kapitein Dokter Jan Devriendt)*
- *Dirty Harry (Kapitein Himpens, CIPR)*
- *Belgische Strijdkrachten: facts and figures*
- *Mutaties*
- *Benoemingen*
- *Familiaria*
- *Agenda*

Inhoud van Pampou Nr 2 (vierde reeks - jaargang 1) zonder datum.

Tussen februari 1998 en december 2001 verschijnen 8 nummers, op formaat A4 in wit-zwart met een gekleurde zachtekartonnen kaftblad, die een twintigtal bladzijden tellen.

Jaar	Aantal nummers
1998	3
1999	2
2000	2
2001	1

In december 2001 komt een einde aan de vierde reeks van Pampou, maar van september 2002 tot mei 2016 is Kapitein Himpens de auteur en bezieler van de "Newsfolder", waarin hij iedere maand op een magistrale manier de gebeurtenissen in de KMS belicht.

Wordt vervolgd...

ନାରୀ